

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31.10.1962, sp. zn. 9 Tz 23/62, ECLI:CZ:NS:1962:9.TZ.23.1962.1

Číslo: 11/1963

Právní věta: Podmienkou tr. odpovědnosti (§ 180 ods. 4 tr. zák.) je, nielen aby páchatel porušením povinnosti spôsobil smrt' viac osôb, ale súčasne, aby okolnosti, za ktorých sa tak stalo, podstatne zvyšovali stupeň nebezpečnosti činu pre spol. v zmysle § 88 tr. zák. Ťažké následky samy o sebe by ešte k takýmto záverom nepostačovali, keby miera zavinenia páchatela bola veľmi nízka. Preto pri posudzovaní konkrét. konania páchatela treba vychádzať z toho, či existuje okolnosť, ktorá by svojou závažnosťou zvyšovala stupeň nebezpečnosti činu. Pokiaľ súd dospeje k záveru, že podmienky pre použitie vyššej tr. sadzby, (§ 88 tr. zák.) nie je možné súčasne použiť ust. § 40 tr. zák., pretože výnimočné okolnosti vyjadrujú v podstate tú skutočnosť, že stupeň nebezpečnosti činu pre spol. je v konkrét. prípade nízky. Použitie ust. § 40 tr. zák. nie je vylúčené ani v takýchto prípadoch pre mimoriadne pomery páchatela, ktoré ležia mimo okruh stupňa nebezpečnosti činu pre spoločnosť.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 31.10.1962

Spisová značka: 9 Tz 23/62

Číslo rozhodnutí: 11

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Doprava, Obecné ohrožení, Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, Ukládání trestu

Předpisy: 140/1961 Sb. § 40

§ 180 141/1961 Sb. § 2

§ 271

§ 367

§ 41

§ 88

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkom krajského súdu v Banskej Bystrici došlo k právoplatnému odsúdeniu obžalovaného v podstate preto, že 8. 1. 1962 ako vodič autobusu ČSAD na linke Lučenec - Malé Straciny na nechránenom prejazde pred obcou R. nepresvedčil sa náležite o situácii na trati, s ktorou sa dráha autobusu križovala, najmä či nehrozí nebezpečie, čím zavinił zrážku s nákladným vlakom, pri ktorej zo 60 cestujúcich v autobuse 6 osôb v dôsledku smrteľného poranenia zomrelo, 8 utrpelo ťažké zranenia, 5 osôb ľahké poranenia a 30 muselo byť ambulantne ošetrené. Podľa zistenia súdu vznikla pritom na autobuse škoda vo výške 50 000,- Kčs ku škode ČSAD a na rušni ku škode ČSD v sume 2400,- Kčs.

Po uznaní viny trestným činom všeobecného ohrozenia podľa § 180 ods. 1, ods. 2 písm. b), ods. 4 tr. zák. uložil obžalovanému krajský súd podľa § 180 ods. 4 tr. zák. za použitia § 40 ods. 1 tr. zák. trest odňatia slobody v trvaní 18 (osemnásť) mesiacov bezpodmienečne.

Najvyšší súd na sťažnosť pre porušenie zákona podanej generálnym prokurátorom uvedený rozsudok v celom rozsahu zrušil, na odvolanie obžalovaného a okresného prokurátora zrušil aj rozsudok Okresného súdu v Lučenci a tomuto súdu prikázal, aby vec znovu prejednal a rozhodol.

Z odôvodnenia:

Proti rozsudku, ktorý sa stal 28. 3. 1962 právoplatným, podal 1. 8. 1962 generálny prokurátor sťažnosť pre porušenie zákona, v ktorej vytýka rozhodnutiu krajského súdu, že pri úvahách o treste precenil klady v osobe páchatela a na druhej strane neprihliadol náležite k tomu, že išlo o mimoriadne závažnú dopravnú nehodu so značným rozsahom škodlivých následkov. Generálny prokurátor v odôvodnení podanej sťažnosti pre porušenie zákona vyslovuje názor, že v danom prípade neprichádzalo do úvahy použitie § 40 ods. 1 tr. zák. o mimoriadnom znížení trestu odňatia slobody a okrem toho, že mal byť obžalovaný vzhľadom na spôsobenie značnej škody uznaný vinným aj podľa § 180 ods. 2 písm. c) tr. zák.

Záverom sťažnosti pre porušenie zákona navrhol generálny prokurátor, aby po vyslovení porušenia zákona bolo rozhodnutie krajského súdu zrušené a postupované ďalej podľa § 271 ods. 1 tr. por.

Najvyšší súd v zmysle § 267 ods. 1 tr. por. preskúmal na podklade sťažnosti pre porušenie zákona správnosť všetkých výrokov napadnutého rozhodnutia, ako aj konania, ktoré mu predchádzalo a došiel k záveru, že bol porušený zákon, ale v inom smere ako uvádzal generálny prokurátor.

Podľa § 88 tr. zák. sa k okolnosti, ktorá podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby, prihliadne iba vtedy, ak pre svoju závažnosť podstatne zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pre spoločnosť. Podmienkou trestnej odpovednosti podľa § 180 ods. 4 tr. zák. je nielen, aby páchatel porušením dôležitej povinnosti spôsobil smrť viac osôb, ale súčasne aby okolnosti, za ktorých sa tak stalo, podstatne zvyšovali stupeň nebezpečnosti tohto činu pre spoločnosť v zmysle § 88 tr. zák. Ťažké následky samy osebe by ešte k takýmto záverom nepostačovali, keby miera zavinenia páchatela bola veľmi nízka. Preto pri posudzovaní konkrétneho konania páchatela treba predovšetkým vychádzať z toho, či existuje taká okolnosť, ktorá by svojou závažnosťou podstatne zvyšovala stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť, čoho základným predpokladom je správne a úplne skutkové zistenie. V danom prípade však neboli objasnené ani otázky podmieňujúce zistenie, či obžalovaný porušil vôbec dôležitú povinnosť, akú má na mysli § 180 ods. 2 písm. b), ods. 4 tr. zák. Oba súdy sa pri odôvodňovaní záveru, že obžalovaný porušil dôležitú povinnosť uloženú mu zákonom obmedzili na konštatovanie, že obžalovaný neurobil všetko, aby sa náležite presvedčil, či nehrozí pri prejazde železničnej trate na nechránenom prejazde nebezpečie. Pritom však súdy už vôbec neobjasnili dôsledne ďalšie okolnosti, ktoré by dovoľovali konštatovať aj prípadné spoluzavinenie ďalších osôb na vzniklej nehode, respektíve by vytvárali podmienky pre iné hodnotenie charakteru porušenia povinnosti obžalovaného ako vodiča, než k akému došli oba súdy, keď konštatovali porušenie dôležitej povinnosti uloženej obžalovanému zákonom. Pre posúdenie, či došlo k porušeniu dôležitej povinnosti uloženej zákonom je bezpodmienečne nutné prihliadnuť ku všetkým okolnostiam konkrétnej situácie a uvážiť, čo všetko bolo potrebné urobiť, aby nedošlo k ohrozeniu železničnej prevádzky a účastníkov cestnej prevádzky.

Obžalovaný podľa zistenia súdov zastal pred železničným prejazdom tak, aby mal rozhľad na železničnú trať. V situácii, keď v kritickom čase bola v priestore nielen tma, ale hustá hmla, ako to rozhodne potvrdzujú svedecké výpovede, nebolo rozhodné, či zastal tesne pred prejazdom, alebo na mieste vzdialenejšom, odkiaľ za iných podmienok viditeľnosti by bol azda lepší výhľad na trať.

Obžalovaný sa presvedčil podľa zistenia súdov vizuálne i sluchom o tom, či nehrozí nebezpečie. Ostáva skutočnosťou, že pri krátkom zastavení autobusu s motorom v chode, postrehnutie zvukových výstražných znamení, poťažme hluku blížiaceho sa nákladného vlaku, bolo sťažené pri hovore cestujúcich tým, že obžalovaný si neotvoril na svojej strane aspoň okno, aby sa sluchom dôkladnejšie presvedčil o skutočnej situácii na trati, ktorá neumožňovala zhladnutie blížiaceho sa vlaku z takej vzdialenosti, ktorá by dovoľovala rozpoznať hrozbu nebezpečia. Súdny však sa nezaoberali bližšie prípadným znaleckým ozrejením toho, na akú vzdialenosť vôbec mohol obžalovaný postrehnúť prichádzajúci rušeň nákladného vlaku, keď tento kritického dňa mimo cestovný poriadok ťahal súpravu chodom dozadu, pričom na zadnej časti rušňa boli iba dve petrolejové lampy, ktoré dávali iba obmedzené množstvo svetla a rovnako na akú vzdialenosť mohol v autobuse aj pri otvorení okna za rovnakých podmienok, ako v kritickú dobu počuť výstražné znamenie dávané parnou píšťalou blížiaceho sa rušňa a hluk vlakovej súpravy. Nebolo zisťované, z akých dôvodov bola vlaková súprava opatrením príslušných orgánov ČSD práve za tak zlej viditeľnosti, keď sa v priestore nachádzala hmla, ťahaná rušňom obráteným zadom dopredu, čím bolo vylúčené použitie prípadných silnejších svetiel nachádzajúcich sa obyčajne vpredu rušňa. Vyšetrovací pokus na počuteľnosť zvukových znamení parnou píšťalou rušňa tak ako je zachytený v zápise zo 17. 1. 1962 je nedostatočný, pretože postráda jednak zistenie, či išlo o použitie toho istého rušňa, ktorý narazil do autobusu, v kladnom prípade chýba odborné vyjadrenie o kvalite mechanizmu parnej píšťaly tohoto rušňa v čas nehody ako aj poznatok o sile zvuku vydávaného pri použití takej píšťaly pre porovnanie, či táto sila zodpovedala stanoveným požiadavkám, čo do stupňa počuteľnosti. Navyše nebolo prípadne aj znaleckou mienkou ozrejené, do akej miery existencia hustej hmly pohlcuje zvuk a sťažuje jeho šírenie, čo všetko bolo potrebné zistiť a pri vyšetrovacom pokuse získať poznatky nielen o počuteľnosti výstražného znamenia vo vnútri uzavretého autobusu so zapojeným motorom, ale aj pri otvorení okna na strane vodiča, respektíve o počuteľnosti výstražného znamenia daného parnou píšťalou z priestoru mimo autobus za obdobnej situácie, aká bola pokiaľ ide o hustotu hmly v kritickom čase. V zmysle naznačených momentov bude potrebné uskutočniť vyšetrovací pokus.

Pre posúdenie okolností, za akých došlo k nehode, nie je bez významu poznať, do ktorej doby bol strážny domok ČSD nachádzajúci sa pri železničnom prejazde obsadený službukonajúcim železničným orgánom, z akých príčin a kedy došlo k zrušeniu služby želez. orgána na tomto prechode a akým spôsobom bola po zrušení takej služby zaistená bezpečnosť pri neustále sa zvyšujúcom ruchu na našich cestách včetně uvedeného prejazdu, kde, ako to vyplýva z obsahu spisu, v kritickú dobu pomerne v krátkom časovom rozpätí prechádzali dva autobusy, jeden riadený obžalovaným a druhý, ktorý po nehode prechádzal uvedeným miestom.

Iba po náležitom objasnení všetkých okolností, za akých mohlo dôjsť k nehode na železničnom prejazde, bude možné súdu posúdiť, či obžalovaný porušil dôležitú povinnosť uloženú mu zákonom a či toto porušenie bolo v zmysle § 88 tr. zák. také, že by svojou závažnosťou zvyšovalo podstatne stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Len v tom prípade by totiž prichádzalo do úvah kvalifikovať konanie obžalovaného aj podľa § 180 ods. 2 písm. b) tr. zák., popr. aj podľa ods. 4 cit. zák. ust. Pokiaľ sa generálny prokurátor v podanej sťažnosti pre porušenie zákona domáhal uznania viny aj podľa § 180 ods. 2 písm. c) tr. zák., že totiž činom obžalovaného bola spôsobená značná škoda na majetku, v dokazovaní niet zatiaľ podkladu pre závery o skutočnej výške škody spôsobenej najmä na autobuse. Údaj o škode v sume 50 000,- Kčs ustálený súdmi vo výrokovvej časti rozsudku je zatiaľ predčasný a nepresný. Podľa zprávy ČSAD z 22. 1. 1962 bol autobus daný do generálnej opravy, ktorá mala byť v mesiaci februári urobená, pričom sa odhadom ustalovalo, že z celkovej ceny gen. opravy 91 000,- Kčs prípadne na opravu závad spôsobených nehodou v sume cca 50 000,- Kčs. V ďalšom konaní, najmä pred súdmi však už poškodený podnik nepredložil podobným spôsobom ako ČSAD presne špecifikované položky, týkajúce sa opravy poškodených častí autobusu. Podľa oznámenia Správy dráh vozového depa vo Zvolene predstavuje celkovú škodu spôsobenou na rušni suma 604,20 Kčs. Nie je preto vôbec zrejmé, odkiaľ súdy ustálili škodu sumou 2400,- Kčs.

Obdobne ako tomu bolo u vyčíslenia škody ČSD, bude potrebné, aby rozpis jednotlivých opráv urobili aj poškodené ČSAD, pričom treba vychádzať zo zprávy o prehliadke autobusu vykonanej po nehode, podľa ktorej je zrejmé, že okrem poškodenia stredu autobusu, deformovaním karosérie, podlahy a rámu, najdôležitejšie časti autobusu ako riadenie, motor, predná a zadná náprava, pred i zad autobusu, i pneumatiky ostali nepoškodené, pretože poškodenie pravej zadnej pneumatiky nenastalo pri nehode, ale pri doprave autobusu z miesta nehody na dvor ČSAD. Všetky tieto poznatky o rozsahu poškodenia autobusu nedovoľujú však zatiaľ bez znalosti, koľko stála oprava poškodených častí autobusu, uvažovať o tom, či spôsobená škoda dosahuje hranice značnej škody.

Neúplnosť podkladov pre závery o vine aj v tomto smere neumožňuje zatiaľ posúdiť dôvodnosť požiadavky generálneho prokurátora na uznanie viny obžalovaného aj podľa § 180 ods. 2 písm. c) tr. zák.

Nedostatočné objasnenie okolností rozhodných pre správne posúdenie viny obžalovaného predstavuje porušenie zákona v ustanovení § 2 ods. 5 tr. por., ktorým je uložené všetkým orgánom činným v trestnom konaní postupovať tak, aby bol zistený skutočný stav veci a objasnené so všetkou starostlivosťou okolnosti svedčiace proti obžalovanému, i okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech. V danom prípade nemožno vyvodzovať závažnosť porušenia dôležitej povinnosti obžalovaného ako vodiča autobusu iba z ťažkých následkov, ktoré nastali. Tendencie v podobných prípadoch usudzovať z vážnych následkov na existenciu tak závažného porušenia povinnosti uloženej zákonom, aby to dovoľovalo v zmysle § 88 tr. zák. použitie prísnejšej kvalifikácie u konkrétnej trestnej činnosti, nemožno považovať za správne, pretože pri takom postupe by sa vytvárala prax ustalovať odpovednosť páchatela za vážny následok bez zisťovania, či taký následok bol skutočne aj zavinený práve porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej zo zákona, a to za okolnosti, ktorá svojou závažnosťou podstatne zvyšuje stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť.

Vzhľadom na uvedené, ostáva predčasným uvažovať o treste a použití mimoriadneho zníženia trestu odňatia slobody v zmysle § 40 ods. 1 tr. zák. V prípade totiž, žeby podľa výsledkov doplneného dokazovania a objasnenia všetkých okolností prípadu nebolo možné dôjsť k záveru, že sú dôvody pre uznanie kvalifikácie trestného činu všeobecného ohrozenia podľa § 180 ods. 2 písm. b) tr. zák. nebolo by možné posúdiť činnosť ani podľa ods. 4 cit. zákonného ustanovenia, čím by úvahy o uplatnení ustanovenia § 40 ods. 1 tr. zák. stratili akékoľvek opodstatnenie.

K tomu treba ešte poznamenať, že tam, kde súd dospeje k záveru, že sú podmienky pre použitie vyššej trestnej sadzby podľa § 88 tr. zák., nie je možné súčasne použiť ustanovenia § 40 tr. zák. o mimoriadnom znížení trestu odňatia slobody s poukazom na výnimočné okolnosti prípadu, pretože tieto výnimočné okolnosti vyjadrujú v podstate tú skutočnosť, že stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť je v konkrétnom prípade nízky. Použitie ustanovenia § 40 tr. zák. nie je vylúčené ani v takýchto prípadoch pre mimoriadne pomery páchatela, teda pre skutočnosti činu pre spoločnosť.

V dôsledku zisteného porušenia zákona bolo potrebné rozsudok krajského súdu zrušiť a na odvolanie obžalovaného a prokurátora zrušiť aj rozsudok okresného súdu a tomuto prikázať nové prejednanie a rozhodnutie veci.